משניות מדות עם פירוש משנת חיים

פי' מספיק בקיצור נמרץ מלוקט ממפרשי המשנה ה"ה רש"י והרמב"ם ור"ש והראב"ד ומהרע"ב ותי"ט ושארי מפרשים מלבד מה שהוסיף המחבר מדליה ה"ה הרב מארי דמתני' המופלא והמופלג נ"כ כ"ש **כמוהר"ר חיים בן מהור"ר זכריהו ז"ל** מק"ק הרובשוב אשר פי ה' יקבנו **משנת חיים** כי כל העוסק בו יזכה לנשמת חיים משמח הלב ומאיר העינים צהיר ובהיר כצהריים טעמו כטעם מן בכפליים וכי יתנו בגוי"ה יזכו לבנין ירושלים: (נוסח דף השער אמשטרדם שנת תצ"א)

פרק א בשלשה מקומות הכהני' שומרים בבית המקדש בבית אבטינס ובבית הניצוץ ובבית המוקד והלוים בעשרים וא' מקו' ה' על ה' שערי הר הבית ד' על ד' פנותיו מתוכו ה' על ה' שערי העזרה ד' על ד' פנוניו מבחוץ וא' בלשכת הקרבן ואחד בלשכת הפרכת וא' לאחורי בית הכפורת:

משנת חיים

פרק א בג' מקומות. מפורש ריש פ"ק דתמיד (וז"ל שם **בג' מקומות כו'.** מפני כבוד וגדולה לבית שלא יהי' בלא שומרים: עד כאן) **והלוים בכ"א מקום.** שבכ"ד מקמות היו צריכין לשמור המקדש ג' מהן לכהנים וכ"א ללוים: **מתוכו.** מבפנים לחומת הר הבית:

ב איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקות לפניו וכל משמר שאינו עומד אומר לו איש הר הבי' שלו' עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות היה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפים שישן לו על משמרו ר"א ב"י או' פעם אחת מצאו את אחי אמי ישן ושרפו את כסותו:

משנת חיים

ב איש הר הבית. הממונה על כל השומרים:

ג ה' שערי' היו להר הבית שני שערי חולדה מן הדרום משמשין כניסה ויציאה קיפונס מן המערב משמש כניסה ויציאה טדי מן הצפון לא היה משמש כלום שע' המזרחי עליו שושן הבירה צורה שבו כ"ג השורף את הפרה ופרה וכל מסעדיה יוצאים להר המשח':

משנת חיים

ג משמשים כניסה ויציאה. שבהם היו נכנסים ויוצאים להר הבית: **קיפוניס** של שער הר הבית לצד מערב: ושל צפון טדי שמו: **שושן הבירה.** צור' שושן הבירה היה על אותו שער: **וכל מסעדי'.** כל הכהנים המסיעים וסועדים לכהן השורף אותה: **להר המשחה.** הר הזתים ששם היו שורפין את הפרה:

ד ז' שערים היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום וא' במזרח שבדרום שער הדלק שני לו שער הבכורו' שלישי לו שער המים שבמזרחי שער נקנור ושתי לשכות היו לו אחת מימינו ואחת משמאלו אח' לשכת פנחס המלביש ואחת לשכת עושי חביתין:

משנת חיים

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

ד שער הדלק. שהיו מכניסין דרך שם עצים למערכה: **שער הבכורות.** דרך שם היו מכניסים הבכורות ששחיטתן בדרום: **פנחס המלביש.** ממונה היה להלביש הכהנים בשעת עבוד' ולהפשיטן לאחר עבודה ולשמור בגדי כהונה:

ה ושבצפון שער הנצוץ וכמין אכסדר' היה ועליה בנויה על גביו שהכהנים שומרים מלמעלן והלוי' מלמטן ופתח היה לו לחיל שני לו שער הקרבן שלישי לו שער בית המוקד:

משנת חיים

ה לחיל. מקום פנוי שהיה בהר הבית והי' שמו חיל: **שער הקרבן.** שם היו מכניסין קרבנות קדשי קדשי' ששחיטתן בצפון: **בית המוקד.** על שם שמדורות דולקות בה תמיד להתחמם שם הכהני':

ו ד' לשכות היו מבי' המוקד כקיטונו' פתוחו' לטרקלין ב' בקדש ב' בחול וראשי פיספסין מבדילין בין קדש לחול ומה היו משמשו' מערבית דרומית היא היתה לשכת טלאי קרבן דרומי' מזרחית הוא היתה לשכת עושי לחם הפנים מזרחית צפונית בה גנזו בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצו' מלכי יון צפונית מערבי' בה יורדים לבי' הטבילה:

משנת חיים

ו כקיטוניו'. כחדרים קטנים הפתוחים לבית גדול של מלכים דהיינו טרקלין: **ב' בקדש ב' בחול.** שבית המוקד מקצתו בנוי בתוך העזרה המקודשת ומקצתה בחול: **וראשי פספסין.** ראשי קורות יוצאים מן הכותל עד מקום שהו' קדש לסימן איזה קדש ואיזה חול כדי לאכול קדשים בקדש: **לשכת טלאי קרבן.** שהיו שם טלאים מבוקרים לתמידים: **לשכה** שהיו עושים שם לחם הפנים: **ששקצום מלכי יון.** שהקטירו עליו לע"ז:

ז ב' שערים היו לבית המוקד א' פתוח לחיל וא' פתוח לעזרה א"ר יהודה זה שהיה פתוח לעזר' פשפש קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש את העזר':

משנת חיים

ז פשפש. פתח קטן בתוך שער הגדול: **לבלוש.** לחפש על כל כלי שרת שבעזרה שיהיו כולן במקומן:

ח בית המוקד כיפ' ובית גדול היה מוקף רובדים של אבן וזקני בית אב ישנים שם ומפתחו' העזרה בידם ופרחי כהונ' איש כסותו בארץ:

משנת חיים

ח כיפה. בנין של אבנים בלא עלי': **מוקף רובדין של אבן.** אצטבאות סביב של אבני גזית וכו' מפורשת בריש פ"ק דתמיד (וז"ל שם: **זקני בית אב.** המשמ' היה מתחלק לז' בתי אבות כמין ימי השבוע כל א' ביומו: **היו ישנים שם.** על אותן רובדין: **ופרחי כהונה.** בחורים ששער זקנם מתחיל לפרוח והן היו השומרי': **כסתו.** לשון כרים וכסתות: עד כאן)

ט ומקום היה שם אמ' על אמה וטבל' של שיש וטבע' היתה קבועה בה ושלשלת שהמפתחות היה תלויות בה הגיע זמן הנעילי' הגביה את הטבל' בטבעת ונטל את המפתחו' מן השלשל'

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

ונעל הכהן מבפנים ובן לוי יושב לו מבחוץ גמר מלנעול החזיר את המפתחות לשלשלת ואת הטבל' למקומה נתן כסתו עליה ישן לו אירע קרי בא' מהם יוצא והולך לו במסיבה ההולכת תחת הבירה והנרו' דולקים מכאן ומכאן עד שהוא מגיע לבית הטבילה ר"א ב"י אומר במסיבה ההולכת תחת החיל יוצא והולך לו בטדי:

משנת חיים

ט זמן הנעיל'. לנעול שערי העזרה: **ובן לוי מבחוץ.** שהלוים טפלים לכהני': **אירע קרי כו'.** גם זו שנוי' בריש דתמיד ומפורשת שם (וז"ל שם: **במסבה.** במחילה שמתהלכת תחת הבירה דק"ל מחילות לא נתקדשו: **דולקות.** במחילה: עד כאן)

פרק ב הר הבית היה ת"ק אמה על ת"ק אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון מעוטו מן המער' מקום שהי' רוב מדתו שם היה רוב תשמישו:

משנת חיים

פרק ב ה' מאות אמה. מוקף חומה סביב: **ורובו מן הדרום.** רוב הרחק כותל חומת הר הבית מחומת העזרה: **שני לו.** להרחקה מן המזרח שלישי מן הצפון כלומר זה לא הי' רחוק כמו המזרח אבל יותר מן המערב:

ב כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין ומקיפין ויוצאים דרך שמאל חוץ ממי שארעו דבר שהו' מקיף לשמאל מה לך מקיף לשמאל שאני אבל השוכן בבית הזה ינחמך שאני מנוד' השוכן בבית הזה יתן בלבם ויקרבוך דר"מ אמר לו ר' יוסי עשיתן כאלו עברו עליו את הדין אלא השוכן בבית הזה יתן בלבך ותשמע לדברי חבירך ויקרבוך:

משנת חיים

ב כאילו עברו כו'. אם אמרו לו כן נראה כאילו חבריו עוותו את הדין:

ג לפני' ממנו סורג גבוה י' טפחים וי"ג פרצות היו שם שפרצום מלכי יון חזרו וגדרום וגזרו כנגדן י"ג השתחויית לפנים ממנו החיל י' אמות וי"ב מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושלח' חצי אמה כל המעלו' שהיו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה חוץ משל אול' כל הפתחים והשערים שהיו שם גובהן כ' אמה ורחבן י' אמות חוץ משל אול' כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות חוץ משל אולם כל השערים שהיו שם היו להם שקופות חוץ משער טדי שהיו שם ב' אבנים מוטות זו על גבי זו כל השערים שהיו שם נשתנו להיות של זהב חוץ משע' נקנור מפני שנעשה בהן נס ויש אומרי' מפני שנחשתן מצהיב:

משנת חיים

ג לפנים. מחומת הר הבית: **סורג.** מחיצה עשוי' נקבים נקבים כמטה מסורגת בחבלים והיא עשוי' מדפי עץ שמרכיבים זו על זו באלכסון: **י"ג השתחויות.** כשמגיע כנגד כל פרצה ופרצה משתחוה ומודה על אבדן של מלכי יון: **לפנים.** מאותו סורג היה מקום פנוי י' אמו' והוא נקרא חיל: **וי"ב מעלו'.** כדי לעלות משם לעזרת נשים: **רום מעלה.** כל מעלה מהן גבוהה מחברת' חצי אמה וכן המעלה הראשונה גבוהה מן הקרקע חצי אמה: **ושלחה.** משך רוחב המעלה דהיינו

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

מקום דריסת הרגל חצי אמה: **חוץ.** מן המעלות שבין האולם ולמזבח שלא היו כלן כן כדתנן בפ"ג: **חוץ** מפתחו **של אולם.** דתנן לקמן באידך פרקין גבהו מ' אמה ורחבו ך': **שקופו'.** אבן מונחת על ב' המזוזות שהדלת שוקף עליו ושקופות לשון משקוף: נס. כמו שמפורש במסכ' יומא: מצהיבות. כמו מזהיבות שמראיתן דומה לזהב לפיכך לא הוצרכו לעשותו של זהב:

ד כל הכתלים שהיו שם היו גבוהים חוץ מכותל המזרחי שהכהן השורף את הפרה עומד בראש הר המשחה ומתכוון ורוא' בפתחו של היכל בשעת הזיית הדם:

משנת חיים

ד כל הכתלים. כל בניני הר הבית: **כותל המזרחי.** הוא התחתון לרגלי הר הבית: **שהכהן כו'.** שהר הבית היה מגבי' והולך ולא הי' אפשר לראו' פח ההיכל דרך פתח הר הבית לכך היה הכותל נמוך כדי שיראה פתח היכל מע"ג כותל הר ההבית:

ה עזרת הנשים הית' ארך ק' ול"ה על רחב ק' ול"ה וד' לשכות היו בד' מקצעותיה של מ' מ' אמה ולא היו מקורות וכך הם עתידים להיות שנא' ויוציאני אל החצר החיצונה ויעבירני אל ארבע' מקצעי החצר והנה חצר במקצוע החצ' חצר במקצוע החצר בארבע מקצעות החצר חצרות קטורות ואין קטורות אלא שאינן מקורו' ומה היו משמשות דרומית מזרחית היא הית' לשכת הנזירי' ששם הנזירי' מבשלין את שלמיה' ומגלחין את שערן ומשלחין תחת הדוד מזרחית צפונית היא היתה לשכת העצים ששם הכהנים בעלי מומין מתליעי' העצי' וכל עץ שנמצא בו תולעת פסול מעל גבי המזבח צפונית מערבית היא היתה לשכת מצורעי' מערבית דרומית אמ' ר"א ב"י שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומ' שם היו נותנים יין ושמן היא היתה נקרא' לשכת בית שמנים וחלק' היתה בראשונה והקיפוה כצוצרה שהנשים רואו' מלמעלן והאנשים מלמטן כדי שלא יהו מעורבין וט"ו מעלות עולות מתוכה לעזרת ישראל כנגד ט"ו שיר המעלות שבתהלים שעליהן הלוים עומדים בשיר לא היו טרוטות אלא מוקפות כחצי גורן עגולה:

משנת חיים

ה אורך. מן המזרח למערב: **רוחב.** מן הצפון לדרום: **קטורות.** כלומר מעלות קטור העשן לפי שלא היה מקורות: **תחת הדוד.** לשרפן באש שתחת היורה שמבשלי' בה השלמים כדכתיב ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים: **מתליעין.** מסירין העצי' שיש בהן תולעים שהן פסולין למערכה: **לשכת מצורעים.** ששם המצורעים טובלים בשמיני לטהרתן כשבא להכניס ידו בפנים למתן בהונות ואע"פ שטבל מבערב: **אראב"י כו'.** מכלל דרישא כולה ראב"י היא: **וחלקה.** פרוצה שלא היתה מוקפת מחיצה: **כצוצרה.** כמו גזוזטרא הקיפו סביב לעזרת נשים: **ט"ו מעלות.** גובה קרקע עזר' ישראל מעזרת נשים: **לא היו טרוטות.** ארוכו' ובעלי זויות כדרך על המעלו':

ו ולשכות היו תחת עזרת ישראל ופתוחות לעזרת הנשים ששם הלוים נותנים כנורות ונבלים ומצלתים וכל כלי שיר עזרת ישראל היתה אורך ק' אמה ול"ה על רוחב י"א וכן עזרת כהנים היתה אורך ק' ל"ה על רוחב א' עשר' וראשי פספסין מבדילין בין עזרת ישראל לעזר' כהנים ר"א ב"י אומר מעלה היתה שם וגבוה אמה והדוכן נתון עלי' ובה שלש מעלות של חצי חצי אמ' נמצאת עזרת הכהנים גבוהה מעזרת ישראל ב' אמות ומחצה כל העזרה היתה ארך ק' פ"ז

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

על רחב ק' ל"ה וי"ג השתחויות היו שם אבא יוסי בן חנן או' כנגד י"ג שערים שערים דרומיים סמוכים למערב שער העליון שער הדלק שער הבכורות שער המים ולמה נקרא שמו שער המים שבו מכניסן צלוחית של מים של ניסוך בחג ר"א ב"י אומר ובו המים מפכים ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבי' ולעומתן בצפון סמוכים למערב שער יכניה שער הקרבן שער הנשים שער השיר ולמה נקרא שמו שער יכניה שבו יצא יכניה בגלותו שבמזרח שער נקנור ושני פשפשים היו לו א' בימינו וא' בשמאלו וב' במערב לא היה להם שם:

משנת חיים

ו וראשי פספסין. ראשי קורו' בולטות ויוצאין מן הכותל להבדיל בין עזרת ישראל לעזרת כהנים: **מעלה היתי שם.** בעזרת ישראל:

פרק ג המזבח היה ל"ב על ל"ב עלה אמה וכנס אמה זה היסוד נמצא ל' על ל' עלה ה' וכנס אמה זה הסובב נמצא כ"ח על כ"ח מקום קרנו' אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ו על כ"ו מקו' הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא כ"ד על כ"ד מקום המערכה א"ר יוסי מתחלה לא היה אלא כ"ח על כ"ח כונס ועול' במדה זו עד שנמצא מקום המערכה כ' על כ' וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ד' אמות מן הדרום ד' אמות מן המערב כמין גמא שנאמר והאריאל שתים עשרה ארך בי"ב רוחב רבוע יכול שאינו אלא י"ב על י"ב כשהוא אומר אל ארבעת רבעיו מלמד שמן האמצע הוא מודד י"ב אמה לכל רוח וחוט של סיקרא חוגרו באמצע להבדי' בין הדמים העליונים לדמים התחתונים והיסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אח' ובמזר' אמה אחת:

משנת חיים

פרק ג עלה אמה. כלומ' כשהיה גבוה אמה כנס אמה עשה אותו אמה אחת קצר ממה שהיה וכן עלה חמש וכנס אמה: **בתחלה.** בבנין שלמה: **גמא.** ג' יונית שהיא כמין נון הפוכה: **והאריאל.** הוא המזבח: **אל ארבע רבעיו מלמד שמאמציעותו מודד י"ב אמה לכל רוח.** והיינו כ"ד על כ"ד: **וחוט הסיקרא.** חוט אדום היה עשוי סביב למזבח באמצעו לסוף ה' אמות של גבהו דהיינו אמה א' למטה מעליונו של סובב: **דמים העליונים.** חטאת בהמה ועולת עוף שדמן נזרק למעל' מחוט הסקרא: **לדמים התחתונים.** לכל השאר קרבנות שזריקת דמן למטה מן החוט: **ואוכל בדרום א'.** נמשך לדרום אמה א':

ב ובקרן מערבית דרומית היו ב' נקבים כמין ב' חוטמין דקין שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן ומתערבין באמ' ויוצאין לנחל קדרון:

משנת חיים

ב ובקרן מערבית דרומית. למטה באמה של יסוד היו ב' נקבים: **שהדמים הנתנים על היסוד מערבי.** כגון שירי הדם של חטאת הפנימיות שלאחר המתנות היה שופך שירי הדם של חיצונית: **יורדין.** באותן נקבים: **ומתערבים.** באמת המים שבעזרה ומשם יוצא לנחל קדרון ובעלי גנות היו קונין אותן מן הגזברי' לזבל בהן את הקרקע:

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

ג למטה ברצפה באותו הקרן מקום היו שם אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבועה בה שבו יורדין לשית ומנקין אותו וכבש היה לדרומו של מזבח ל"ב על רחב י"ו ורבובה היתה לו במערבו ששם היו נותנים פסולי חטאת העוף:

משנת חיים

ג באותו קרן. של מערבית דרומית: **לשית.** לחלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים: **וכבש כו'.** כמין גשר משופע ועשוי מדרון שבו עולין ויורדין מן המזבח שלא היה אפש' לעלות עליו במעלות משום לא תעלה במעלות על מזבחי: **ארכו ל"ב.** ארכו היה נתון מדרום לצפון ורחבו ממזרח למערב: **ורבובה.** כמין חלון קטן אמה על אמה. **פסולי' כו'.** שיהי' שם עד שיבואו לידי נותר ואח"כ יצאו לבית השריפה:

ד א' אבני הכבש ואח' אבני המזבח מבקעת בית כרם וחופרין למטה מהבתולה ומביאים משם אבנים שלמות שלא הונף עליהן ברזל שהברזל פוסל בנגיעה ובפגימה לכל דבר נפגמה אחת מהן היא פסולה וכולן כשרות ומלבנום אותן פעמים בשנה אחת בפסח ואחת בחג וההיכל פעם אחת בפסח ר' או' כל ע"ש מלבנים אותו במפה מפני הדמים לא היו סדין אותן בכפיס של ברזל שמא יגע ויפסול שהברזל נברא לקצר ימיו של אד' והמזבח נברא להאריך ימיו של אדם אינו בדין שיונף המקצ' על המאריך:

משנת חיים

ד מבקעת ב"כ. היו מביאין אותן: **הבתולה.** קרקע שלא חפרו אותה מעולם: **ובפגימה.** פוסלת באבנים בכל דבר אפילו לא נפגמו בברזל: **ומלבנין.** בסיד: **בכפית.** של בנאים שרגילין לסוד בו:

ה וטבעות היו לצפונו של מזבח ו' סדרי' של ד' ד' ויש אומרים ד' של ו' ו' שעליהן שוחטין את הקדשים בית המטבחיי' היה לצפונו של מזבח ועליו ח' עמודי' ננסין ורביעית של ארז על גביהן ואונקליות של ברזל היו קבועין בהם וג' סדרים היו לכל אחד' וא' שבהן תולין ומפשיטין על שלחנות של שיש שבין (נ"א ושלחנות של שיש בין) העמודים:

משנת חיים

ה טבעות. להכניס בהן צואר הבהמ' בשעת שחיטה: **ננסין.** נמוכין: **ורביעין.** חתיכות מרובעת של ארז היה על עמודין: **אנקליות.** כעין מזלגות שעליהן תולין הבהמה: **של שיש.** שמצנן ושומר הבשר שלא יסריח:

ו הכיור היה בין האולם ולמזבח ומשוך כלפי הדרום בין האולם ולמזבח כ"ב אמה וי"ב מעלו' היו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה אמה אמה ורובד ג' ואמה אמה ורובד שלש והעליונה אמה אמה ורובד ארבע רבי יהודה אומר העליונה אמה אמה ורובד ה':

משנת חיים

ו ושלחה. משך רחבה: **ורובד ג'.** מעלה ד' היתה רחבה ג' אמות ופירש רובד שורה של רצפה: **ואמה אמה.** כלומר מעלה החמישי' ושישית כל אחת היתה שלחה אמה: **ורובד שלש.** המעלה השביעי' היתה רחבה ג' אמות: **העליונ' אמה אמה ורובד ד'.** פירש המעל' העליונ' שהוא מעלה י"ב:

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

ז פתחו של אול' גובהו מ' אמה ורחבו כ' אמה וה' מלתראות של מילת היו על גביו התחתונה עודפת על הפתח אמה מזה ואמ' מזה ושל מעל' ממנה עודפ' עליה אמה מזה ואמה מזה נמצא' העליונה ל' אמה ונדבך של אבני' היה בין כל אחת וא':

משנת חיים

ז אמלתראות. קורות מצוירות: **של מילת.** של אילן שגדלים בו עפצים: **התחתונה.** הקורה המושכבת על משקוף הפתח עודפת על הפתח אמה מזה ואמה מזה: **ל' אמה.** שהתחתונה שעודפת על הפתח אמה מזה ואמה מזה אורכה כ"ב אמות שני' כ"ד שלישית כ"ו רביעי' כ"ח חמישית ל': **נדבך.** שורה: **בין כל א' וא'.** מהקורות:

ח וכלונסות של ארז היו קבועין מכתלי של היכל לכותלו של אולם כדי שלא יבעט (נ"א יבעטו) ושרשרו' של זהב היו קבועות בתקרת האולם שבהן פרחי כהנה עולין ורואין את העטרות שנאמר והעטרות תהיה לחלם ולטוביה ולידעיה ולחן בן צפניה לזכרון בהיכל ה' גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומדל' על גבי כלונסות כל מי שהוא מתנדב עלה או גרגיר או אשכול מביא ותולה בה אר"א ברבי צדוק מעשה היה ונמנו עליה ג' מאות כהנים:

משנת חיים

ח שלא יבעטו. שלא יטו הכתלים לפול מחמת גובהן והיו הכלונסאות הללו נמשכין מכותל זה לכותל זה וסומכין שני הכותלים שלא יפלו: **העטרות.** שבחלונות של ההיכל: **ג' מאות כהנים.** מרוב כובדה לא היו יכולין לטבול אותה אלא בכהני' הרב':

פרק ד פתחו של היכל גבהו כ' אמה ורחבו עשר אמות וד' דלתות היו לו שני' בפנים וב' בחוץ שנאמר ושתים דלתות להיכל ולקדש החיצונות נפתחות לתוך הפתח לכסות עביו של כותל והפנימיו' נפתחות לתוך הבית לכסות אחר הדלתות שכל הבית טוח בזהב חוץ מאחר הדלתות ר' יהודה אומר בתוך הפתח היו עומדות וכמין איצטרמיט' היו ונקפלו' לאחוריהן אלו ב' אמות ומחצה ואלו שתי אמות ומחצה חצי אמה מזוזה מכאן וחצי אמה מזוזה מכאן שנ' ושתים דלתות לדלתות שתים מוסבות דלתות שתים לדלת אח' ושתי דלתות לאחרת:

משנת חיים

פרק ד בפנים. בעובי הכותל כלפי פנים: **בחוץ.** בעובי כותל שכלפי חוץ: **אצטרמיטא.** לוח של פרקים מחובר ע"י חוליות והן נפתחות וכשרוצה נכפפות זו על זו:

ב וב' פשפשין היו לו לשער הגדול א' בצפון וא' בדרום שבדרום לא נכנס בו אדם מעולם ועליו הוא מפורש על ידי יחזקאל שנאמר ויאמר אלי ה' השער הזה סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא בו כי ה' אלהי ישראל בא בו והיה סגור נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס להתא ומהתא להיכל ר' יהודה או' בתוך עוביו של כותל היה מהלך עד שנמצא עומד בין ב' השערים ופתח את החיצונות מבפנים ואת הפנימיו' מבחוץ:

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

משנת חיים
ב ובּ פשפשין. בּ פתחים קטנים אצ׳ שע׳ גדול: **תא.** היא לשכה א׳ הפתוחה להיכל: **רי״א כו׳.** קסבר לא היה נכנס מהתא להיכל אלא מן התא היה מהלך בעוביו של כותל:

ג ול״ח תאים היו שם ט״ו בצפון ט״ו בדרום וח׳ במערב שבצפון ושבדרו׳ ה׳ ע״ג ה׳ וה׳ על גביהם ושבמערב ג׳ על גבי ג׳ וב׳ על גביהם וג׳ פתחי׳ היו לכל א׳ וא׳ א׳ לתא מן הימין וא׳ לתא מן השמאל וא׳ לתא שעל גביו ובקרן מזרחית צפונית היו ה׳ פתחים א׳ לתא מן הימין וא׳ לתא שעל גביו וא׳ למסיבה וא׳ לפשפש וא׳ להיכל:

משנת חיים
ג תאים. לשכו׳: **ואחד לפשפש.** לתא שיש בו פשפש הצפוני שבאותו תא נכנסים להיכל:

ד התחתונה חמשה ורובד ו׳ והאמצעית ו׳ ורובד ז׳ והעליונ׳ ז׳ שנאמר היציע התחתונה חמש באמה רחבה והתיכונ׳ שש באמ׳ רחבה והשלישי שבע באמה רחבה כי מגרע׳ נתן לבי׳ סביב חוצה לבלתי אחוז בקירו׳ הבית:

משנת חיים
ד התחתונה ה׳ כו׳. שאצל כותל הקדש היו היציעים והכותל היה מיצר והולך כשהגבו הכותל כמלא תא הי׳ מתקצר אמה נמצא התא שעלי׳ רחבה אמה משל תחתיה וכן שלישית משל שני׳: **ורובד.** התקרה:

ה ומסבה היתה עולה מקרן מזרחית צפונית לקרן צפונית מערבית שבה היו עולי׳ לגגות התאים היה עולה במסיבה ופניו למערב הלך על כל פני הצפון עד שהוא מגיע למערב הגיע למערב והפך פניו לדרום הלך כל פני מערב עד שהוא מגיע לדרום הגיע לדרום והפך פניו למזרח היה מהלך בדרום עד שהו׳ מגיע לפתחה של עליה שפתחה של עליה פתוח לדרום ובפתחה של עליה היו ב׳ כלונסות של ארז שבהן היו עולין לגגה של עליה וראשי פספסין מבדילין בעליה בין הקדש לבין קדש הקדשים ולולין היו פתוחין בעליה לבית קדשי הקדשי׳ שבהן היו משלשלין את האומנין בתיבות כדי שלא יזונו עיניהן מבית קדשי הקדשי׳:

משנת חיים
ה ומסבה. כעין מחילה ומפני שהולכת בהקיף קרי לה מסבה: **ולולין.** ארובות: **משלשלין.** מורידין אותן בחבל בתוך התיבות:

ו וההיכל ק׳ על ק׳ על רום ק׳ האוטם ו׳ אמות וגובהו מ׳ אמה כיור ואמתים בית דלפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה וגובה של עלייה ארבעי׳ אמה ואמה כיור ואמתי׳ בית דלפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה וג׳ אמות מעקה ואמה כלה עורב רבי יהודה אומ׳ לא היה כלה עורב עולה מן המדה אלא ד׳ אמות היה מעקה:

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

משנת חיים

ו מאה על מאה. ק' אורך וק' רוחב: **אוטם**. בנין אטום וסתום להיות יסוד להבית שעליו מעמידין הכותלים: **כיור.** הקור' התחתונה של התקרה היתה עובי' אמה ולפי שהיתה טוחה בזהב ומצויירת ציורי' נאים נקראת כיור: **בית דלפה**. הקורו' העליונו' הנשענו' על התחתונו' ולפי שהנסרים של תקרה מחוברין על ידן נקראת בית דלפה תרגום מחוברת בית לופי: **תקרה.** הנסרים שנותנין על הקורות היו עבין אמה: **מעזיב'.** הטיט והאבנים והסיד שנותנים על הנסרים: **כלה עורב.** טס של ברזל חד כמין סייף וגובהו אמה היה מונח ע"ג המעקה כדי שלא ינוחו שם העופות והיה נקר' כלה עורב שמכלה העורבים משם:

ז מהמזרח למערב ק' אמה כותל האולם ה' והאול' י"א כותל ההיכל ו' תוכו מ' אמה אמה טרקסין וכ' אמה בית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא ה' מן הצפון לדרום ע' אמה כותל המסבה ה' והמסבה ג' כותל התא ה' והתא ו' כותל של היכל ו' ותוכו כ' אמה כותל ההיכל ו' והתא ו' וכותל התא ה' ובית הורדת המים ג' אמו' והכותל ה' אמות האולם עודף עליו ט"ו אמה מן הצפון ט"ו אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החילפו' ששם גונזים את הסכיני' וההיכל צר מאחריו ורחב מלפניו ודומה לארי שנאמר הוי אריאל קרית חנה דוד מה הארי צר מאחריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחוריו ורח' מלפניו:

משנת חיים

ז טרקסין. כותל המפסיק בין ההיכל לבין קדש קדשים היה טרקסין על שם שסוגר על הארון והלוחות שנתנו בסיני טרק בלשון ארמי סגירה סין סיני: **ט"ו אמה כו'.** שכותל האול' עבי' ה' אמות והאולם י' אמות לצפון וכן לדרו': **בית החליפות.** ע"ש הסכיני' שגונזין שם קרוי בית החליפות: **צר מאחוריו.** לצד מערב: **ורחב מלפניו.** לצד מזרח:

פרק ה כל העזרה היתה ארך ק' פ"ז על רחב קל"ה מן המזרח למער' קפ"ז מקום דריסת ישראל י"א אמה מקום דריס' הכהנים י"א אמה המזבח ל"ב בין האולם ולמזבח כ"ב אמה ההיכל ק' אמה וי"א אמה לאחורי בית הכפרת:

משנת חיים

פרק ה כל העזרה. כל היקף העזרה שבתוך אותו ההיקף נבנה הבית לצד מערבו והחצר והמזבח לצד מזרחו: **אורך קפ"ז.** מן המזרח למערב: **על רוחב קל"ה.** מן הצפון לדרום: **המזבח ל"ב.** מפורש לעיל פ"ג: **ההיכל ק' אמה.** עובי כותל אולם וחללו של אולם ועובי כתל ההיכל וחללו כו' מפורש לעיל: **לאחורי בית הכפורת.** אחר בית הכפורת שהו' בית ק"ק היה פנוי י"א עד כותל העזרה שבצד מערב:

ב מן הצפון לדרום קל"ה הכב' והמזבח ס"ב מן המזבח לטבעות ח' אמות מקום הטבעות כ"ד מן הטבעות לשלחנות ד' מן השלחנות ולננסין ד' מן הננסין לכותל העזר' ח' אמו' והמותר בין הכבש לכות' ומקום הננסין:

משנת חיים

ב הכבש והמזבח ס"ב. השתא קא מני מצפון לדרום שהוא רוחב העזרה:

משניות מדות עם פירוש משנת חיים

ג שש לשכות היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום שבצפון (נ"א שבדרום) לשכת המלח לשכת הפרוה לשכת המדיחים לשכת המלח שם היו נותנין מלח לקרבן לשכת הפרוה שם היו מולחין עורות קדשים ועל גגה היה בית הטבילה לכ"ג ביה"כ לשכת המדיחין שם היו מדיחין קרבי הקדשים ומשם מסבה עולה לגג בית הפרוה:

משנת חיים

ג לשכת הפרוה. שם אדם אמגושי בנאה ופרוה שמו ונקראת על שמו: **מסבה.** בנין אבנים למעלות מגולגלות וסובבות לעלות לגג בית הפרוה דרך המסבה:

ד שבדרום (נ"א שבצפון) לשכת העץ לשכת הגולה לשכ' הגזית לשכת העץ אמר ראב"י שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר לשכת כ"ג היתה והיא היתה אחורי שתיהן וגג שלשתן שוה לשכת הגולה שם היה בור קבוע והגלגל נתון עליו ומשם מספיקין מים לכל העזרה לשכת הגזית שם היתה סנהדרי גדולה של ישראל יושבת ודנה את הכהונ' וכהן שנמצא בו פסול לובש שחורים ומתעטף שחורים ויוצא והולך לו ושלא נמצא בו פסול לובש לבנים מתעטף לבנים נכנס ומשמש עם אחיו הכהנים וי"ט היו עושים שלא נמצא פסול בזרע' של אהרן הכהן וכך היו אומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצ' פסול בזרעו של אהרן וברוך הוא שבחר באהרן ובניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי קדשים:

תם ונשלם מסכת מדות

משנת חיים

ד לשכת הגולה. ע"ש הבור שהיה בו שכרו אותו עולי גולה: **לשכת העץ.** היא היתה לשכת כ"ג והיא לשכת פרהדרין שהיו מפרישין לתוכו כ"ג ז' ימים קודם י"כ: **וגג שלשתן שוה.** קרוי אחד לשלשתן: **יושבת.** בצד החול שבה לפי שלשכת הגזית חציה בנויה בקדש וחציה בחול ובחצי של קדש לא היה אפשר לסנהדרין לישב שאין ישיבה בעזרה אלא למלכות בית דוד בלבד דכתיב ויבא המלך דוד וישב לפני ה': **נשלמה מסכת מדות**